

• *Col·lecció Fora de Joc – 8* •

Catalunya contra Espanya

El partit interminable

Lluís Simon Rabasseda

Cossetània
EDICIONS

Primera edició: febrer del 2010

Director de la col·lecció: Josep Riera

© Lluís Simon
© Cossetània Edicions

Edita: Cossetània Edicions
C/ de la Violeta, 6 • 43800 Valls
Tèl. 977 60 25 91
Fax 977 61 43 57
cossetania@cossetania.com
www.cossetania.com

Disseny i composició: Imatge-9, SL

Impressió: Romanyà-Valls, SA

ISBN: 978-84-9791-572-4

Dipòsit legal: B-379-2010

Capítol 1

Introducció

Quan es conquereix per segon cop un país que s'hagi rebel·lat anteriorment, és més difícil tornar-lo a perdre.

MAQUIAVEL

Els governs —petits i grans, grans i petits— són vaixells que naveguen en aigües turbulentes. A la sala de màquines sovint hi ha llocs inabastables per a tots aquells que no siguin tripulants d'alt rang, homes de negre que premen els botons més sensibles. En les grans, i sovint també en les menudes potències, en aquests amagatalls se sol conspirar contra els països rivals per afers que no interessa que surtin mai a la llum pública. S'hi aboquen els diners que facin falta de fons reservats i no tan reservats perquè la maquinària quedi ben engreixada i no hi hagi res que pugui frenar l'avenç de l'estat nació. A Catalunya, on ni tan sols som un estat, tot aquest frenesí ens hauria de sonar com una música llunyana, una partitura impossible de tocar amb els nostres modestos instruments. Totes les grans decisions passen, ens agradi o no, pel govern central i la gestió administrativa i funcional de cada dia és una anècdota al costat del ball de bastons que es viu a diari en la política internacional, la que de veritat compta.

I, malgrat tot això, el govern de Catalunya, navegant contra corrent amb un vel que de tant en tant desplega amb força la petita hèlix que té amagada sota l'orsa, també ha tingut gent sota coberta que ha fet l'impossible perquè algun dels drets nacionals que tenim com a poble siguin reconeguts. I la batalla més gran que s'ha lliurat en aigües internacionals és la del reconeixement de Catalunya com a país esportiu. Si en els últims trenta anys, sigui durant els anys de Convergència i

Unió o amb els dos tripartits, podem parlar sense embuts del fracàs rotund d'alguns dels grans projectes nacionals, des del tan ambiciós com esquifit Estatut fins al finançament, quan entrem en el terreny de la lluita per la representació internacional dels nostres esportistes podem assegurar que aquí, en un fet sense precedents a l'Estat espanyol i probablement a tot el món, cap de les dues parts no ha cedit, ni té intenció de cedir encara, en la seva posició de força. És la metàfora perfecta del partit de futbol en el qual l'equip menut, amb les seves pròpies armes, intenta fer front a un equip gegantí que, a més, té en la majoria d'encontres l'àrbitre comprat.

El govern espanyol va calcular ingènuament que la reivindicació de seleccions nacionals s'esmorteria amb el temps i, després, en descobrir que no tan sols els catalans no es calmaven sinó que la Generalitat mateix animava les federacions a la seva secessió, va negar-se a un pacte amistós que permetés a Catalunya projectar la seva imatge exterior, com de fet reclamava la societat del país de manera majoritària. El fet de tenir seleccions pròpies en les competicions internacionals no s'havia vist mai a la societat catalana com un projecte independentista, sinó com una fórmula perquè Catalunya entrés al mapa del món d'una forma gens traumàtica. A tots ens ve el cap l'exemple d'Escòcia, que amb un parlament certament novell (1997) i amb unes atribucions més reduïdes que el català, és un territori que gaudeix d'un reconeixement internacional que fa que molts catalans no tinguem més remei que abaixar el cap en senyal de reverència.

Des de Madrid, això fou vist com una idea aberrant i l'acord de pau esdevingué utòpic. A partir d'aquí, se succeïren una sèrie de fets amb principi difós i final inconclús que haurien de ser considerats com un dels capítols més rellevants de la transició política. A partir del polèmic Pacte del Tinell (2003), dos governs d'un mateix estat i gairebé comandats pel mateix partit, si considerem que el PSC és una part indivisible del PSOE, van embrancar-se en una formidable batalla legal i no tan legal de conseqüències encara del tot imprevisibles i de resultat ben incert, tot i que les dues parts, com podrem veure, han pogut celebrar èxits sonats. A diferència d'altres afers políticament més profunds en què la Generalitat s'ha volgut fer valer enmig del ma-

rasme de les comunitats autònomes i ha topat contra un mur de ferro forjat anomenat Estat, en l'àmbit de les seleccions i les federacions esportives aquesta paret ha pogut ser saltada gràcies a l'àmbit privat d'aquestes mateixes associacions, algunes de les quals, no sense grans dificultats i una gran injecció de diners públics, han estat reconegudes per organismes internacionals. I Madrid no s'ha quedat, en cap cas, de braços plegats. Ha emprat tots els ressorts de què disposa un govern que és una de les grans potències econòmiques del món per evitar que qualsevol federació catalana, per modesta que sigui, i per extensió el nostre esport, trobi el seu lloc en el món.

La voluntat dels catalans de disposar de seleccions reconegudes és un fet indiscutible. La primera gran prova va ser el mig milió de firmes presentades al Parlament el 1998 per modificar la Llei de l'Esport. Deu anys després, al maig del 2008 un estudi dirigit de la Universitat Oberta de Catalunya situava el percentatge de catalans que volien que les seleccions juguessin partits oficials en un 52%. La suma dels que hi estaven més aviat o totalment en contra no arribava al 8%. A Espanya no fa falta cap enquesta per endevinar que el 99,99% de la població és contrària a qualsevol reconeixement internacional de Catalunya. Els dos governs actuen, doncs, segons la voluntat dels seus pobles. Amb les seves actituds agressives potser ha arribat l'hora de revisar algunes teories. De fet, els erudits del nacionalisme no havien considerat mai que l'esport fos un factor de cohesió nacional prou important per tenir-lo en compte. Els factors que històricament han construït arreu del planeta el concepte de nació són les fronteres, la llengua comuna, la història real o inventada, la identitat, els mites i la simbologia, la religió i els sentiments de pertinença compartits. Probablement allà on més s'acosta el món de l'esport a les realitats nacionals és a l'univers simbòlic. En tot cas, en cap d'aquests fronts Catalunya no havia trobat una esclatxa com en el dels esports en la gegantina i reial embarcació nàutica espanyola, que se sent amenaçada i, per tant, continua apuntant amb els canons el nostre petit veler.

Capítol 2

La màquina del temps

La història es repeteix. Aquest és un dels errors de la història.

CHARLES DARWIN

No és la meva intenció fer una exhaustiva descripció dels fets històrics que han estat relacionats en l'àmbit de la reivindicació de seleccions nacionals —ja hi ha llibres que s'han dedicat exhaustivament a aquesta qüestió—, però sí que s'haurien de tenir en compte una sèrie de successos que estan lligats al caòtic procés dels últims anys.

Està prou estudiat que el catalanisme polític i cultural modern hauria estat una resposta a la crisi d'Estat que va provocar la derrota espanyola en la guerra de Cuba i les Filipines (1898). La part més influent i benestant de la societat catalana va descobrir llavors que els seus valors i les seves aspiracions s'assemblaven més a les dels nord-americans que a les dels espanyols, que hi havia una aspiració de modernitat, que volia dir progrés, societat civil i democràcia. En definitiva, volien ser com eren els països moderns. I en això va trobar un impuls decisiu el modernisme, i a partir d'aquí va néixer el catalanisme i també els primers clubs esportius. Per tant, en la seva gènesi no podem deslligar el nacionalisme català de l'empenta esportiva del país.

La política no va començar a ficar-hi les seves mans, en forma de subvencions, fins a la creació de la Mancomunitat de Catalunya (1914-1924). En aquells anys, les autoritats espanyoles estaven en una altra òrbita, mostrant una incapacitat absoluta per donar resposta a l'efervescència esportiva de Catalunya, on per primer cop hi va començar a haver vincles entre la burgesia regionalista, l'associacionisme esportiu i diversos sectors catalanistes intel·lectuals. Aquest primer esforç de

dotar el país d'un instrument per articular i desenvolupar l'esport en un marc propi va ser dissolt per la dictadura de Primo de Rivera.

La màxima mostra d'incapacitat espanyola l'havia donada el Comitè Olímpic Espanyol (COE). La seva inoperància va acabar propiciant la creació de la primera versió del Comitè Olímpic Català (COC) a principis del 1914. No és que els prohoms burgesos que dirigien les pioneres federacions esportives catalanes s'haguessin tornat sobiranistes, sinó que no va haver-hi més remei que tirar pel dret si l'esport català volia tenir alguna sortida a Europa o trobar un camí d'entrada vers el nou moviment que fascinava aquelles persones, l'olimpisme impulsat per la figura de Pierre de Fredey, baró de Coubertin. Espanya, en aquest sentit, encara vivia en la foscor més absoluta.

Així, doncs, el Comitè Olímpic Internacional (COI) va aplaudir la creació del COC perquè Coubertin tenia en aquells anys voluntat d'expansió tot i l'oposició del delegat que tenia a Espanya, un patètic membre de l'aristocràcia alfonsina, González de Figueroa, més conegut com el marquès de Villamejor. Quan aquest funest personatge, que havia manifestat a Coubertin la seva més absoluta incompetència d'articular el moviment olímpic al territori espanyol, es va assabentar de la creació del COC arran d'una campanya promoguda pel periodista Josep Elias Juncosa, va sentir-se ferit de tal manera en la seva estima que va escriure al baró per expressar-li els seus desitjos més íntims i les seves pors més visceral: "He vist que esteu al corrent de tota l'agitació que ha provocat a Barcelona el senyor Elias Juncosa. És la història de sempre: volen considerar-se independents sense entendre que el seu únic dret a la vida és el de ser espanyols". Però ni els esforços dels promotors catalans van quedar escapçats ni el baró de Coubertin es va oposar a la creació del COC. En els primers anys de l'olimpisme modern, la constitució de comitès olímpics era totalment lliure.

L'esport esdevenia per primer cop un instrument d'enfrontament entre el nacionalisme espanyol i el catalanisme. A Espanya l'aïllacionisme del centre contrastava amb la voluntat internacionalista dels catalans. Finalment, el principal èxit del COC fou portar una delegació pròpia a Anvers el 1920 dins de l'equip espanyol i desfilant com a comitè olímpic català en la cerimònia inaugural. L'enfrontament amb

el COE no tan sols no es va alleugerir, sinó que es va expandir fins que els responsables del comitè espanyol van aconseguir boicotejar la candidatura olímpica de Barcelona pels Jocs del 1924, la pedra angular de l'olimpisme català a partir del 1920.

Ja es veia venir que pel camí de l'esport la relació futura entre Madrid i Barcelona tampoc no seria un camí de roses. Com a premi de consolació per a tots aquells precursors que van lluitar per la dignitat internacional de l'esport català, val a dir que en el llibre *Memòries olímpiques* el mateix Pierre de Coubertin va citar diverses vegades Catalunya entre els països olímpics de la seva època, basant-se més en la seva doctrina de la geografia olímpica que en la geografia política segons la qual “un país olímpic i una nació no sempre corresponen a un estat”.

La mort de Primo de Rivera l'any 1930 i la democratització política des de l'abril del 1931 van canviar l'escenari i van obrir les portes, també, a una nova etapa per a l'esport català. Durant la República es va crear el 6 de juliol del 1933 la Unió Catalana de Federacions Esportives (UFEC), la primera presidència de la qual va anar a càrrec de Pompeu Fabra. Era la millor mostra de la bona salut de què gaudia l'esport, que s'estenia a les classes populars. Era el moment propici per fer el salt cap a una nova internacionalització. Així, durant els anys trenta la presència d'activitat internacional fou un tret característic amb seleccions de futbol, bàsquet, natació, boxa, etc. Tanmateix, l'afer més transcendental en la qüestió que ens ocupa abans de l'esclat de la Guerra Civil fou el de la Federació Catalana de Rugbi, una fita històrica que encara l'arrosseguem fins els nostres dies.

El rugbi català va aprofitar l'oportunitat de la nova conjuntura política —Catalunya tenia un nou Estatut (1932)— per obtenir la independència. El 2 de gener del 1934, a París, per primer cop una federació internacional n'admetia com a membre oficial una de catalana. I, com no podia ser d'una altra manera, se sentiren des de llunyanes planúries i muntanyes el bramar del soroll de sabres, com una fanfàrria de trompetes que ens advertien d'allò que ens hauríem de trobar en l'esdevenidor Així, doncs, l'*ABC* es pronunciava apocalípticament per l'eixida d'Espanya d'una federació catalana: “El separatismo quiere

Catalunya contra Espanya .....

sacar punta al suceso y ha editado un fascículo para celebrarlo, calificándolo de gesta gloriosa y hablando de nación deportiva. Aunque se trata de algo ínfimo y ridículo, lo consignamos como un nuevo síntoma del ambiente separatista que, por lo visto, ya comienza a invadir el campo neutral deportivo. Todo nos parece bien, menos la opinión de que el hecho carezca de importancia. Esto es ignorarlo todo, en sport y en nacionalidades.”

Capítol 3

L'ensarronada olímpica

*Hi ha moltes maneres d'anar enterrant el nostre país, Catalunya,
i aquesta és una altra paletada de terra que ens cau damunt.*

MANUEL DE PEDROLO

Després de la catarsi que van significar els Jocs de Barcelona, molts tornarien a donar per tancada la carpeta de la reivindicació de les seleccions. La segona versió del COC, amb molta imaginació, poc poder i grans dosis d'ingenuïtat, va ser una joguina en mans dels polítics catalans. Els catalans, de fet, ens hauríem d'haver sentit més cofois que mai perquè es va vendre a dins i a fora del país que l'èxit d'aquella cita fou tan aclaparador que el nostre orgull havia de quedar satisfet i saciat fins a la fi dels temps. Aquella idea va ser esbombada als quatre vents per uns dirigents —catalans de naixement— encapçalats pel mateix president del COI, Joan Antoni Samaranch, i el president del COE, Carles Ferrer Salat, que també van vendre el reeiximent dels jocs com un gran triomf personal, per no parlar de tota la plèiade de polítics de l'època, començant per l'alcalde Pasqual Maragall i acabant pels presidents Felipe González i Jordi Pujol.

Tots, per exemple, van aprovar l'operació dirigida del jutge Baltasar Garzón i pel corrupte director general de la Guàrdia Civil Luis Roldán, que va permetre la detenció d'una seixantena de persones just abans del començament dels jocs per presumpta pertinença a banda armada, aplicant-los la legislació antiterrorista aprovada recentment. *El País* —l'altaveu mediàtic del govern socialista— la va qualificar d'"operación necesaria", mentre que a Catalunya se succeïen els moviments de protesta per una repressió tan indiscriminada com escandalosa. El mateix

Garzón es va presentar anys després al món com un abrandat defensor dels drets humans reclamant l'extradició de Pinochet. Ni el jutge, ni el govern espanyol, ni el català no es van preocupar mai d'investigar si les denúncies per tortures que els detinguts van presentar contra la Guàrdia Civil eren certes o no. Va haver de ser el Tribunal Penal Internacional que, dotze anys després, va fer asseure l'Estat espanyol a la banqueta dels acusats per culpar-lo d'obstruir les investigacions per vexacions als detinguts. Aquests van ser només alguns dels danys col·laterals de la gran orgia olímpica.

Al cap dels anys, Maragall va confessar que va haver de cedir davant de Felipe González la prioritat del tren d'alta velocitat Madrid-Sevilla abans que el Madrid-Barcelona-la Jonquera (una infraestructura que encara ens porta de polleguera) perquè Madrid donés suport sense esclertes a la candidatura de Barcelona i evitar els històrics recels que des de l'Estat se sentia per l'arribada de la flama olímpica a Catalunya. Les autoritats franceses i espanyoles calculen que la connexió Barcelona-Perpinyà, que en una primera previsió estava programada per als Jocs del 1992, no estarà a punt fins al 2020. Prop de trenta anys de retard per a una infraestructura essencial i necessària. Això no és un retard tècnic, sinó, com defensa el periodista Vicent Partal, un boicot en tota regla. El mateix Samaranch també va confessar que el president espanyol Leopoldo Calvo Sotelo, abans que la UCD cedís el poder al PSOE el 1982, no era gens partidari de portar els jocs a Catalunya.

La majoria dels poders fàctics espanyols i catalans van quedar convençuts que Catalunya havia deixat d'existir com a país esportiu el dia que van veure el Camp Nou ple de banderes espanyoles en la final de futbol Espanya-Polònia. La història, tanmateix, és tossuda i cap analista no imaginava ni escrivia el que esdevindria posteriorment en aquest país per culpa o gràcies a l'esport, les seves competències i la representació internacional.

Abans d'aquella sonada inauguració olímpica, el 25 de juliol del 1992, ja havíem tingut alguns senyals de quin seria el terreny de joc en el qual s'hauria de jugar en el futur aquest partit pel reconeixement. Les reivindicacions i aspiracions olímpiques catalanes podien ser legítimes però l'aparell de l'Estat va aplicar una primera estratègia clàssica:

vincular els seus col·laboradors amb el terrorisme. Així, el 1989 el secretari d'estat per l'Esport, José Javier Gómez Navarro, va caure en la deliciosa temptació de lligar la detenció de l'activista Núria Cadenes, que com tants altres catalans havia signat a favor de la causa del COC, per assegurar que quedava ben clar que tot allò només podia ser cosa de violents. S'havien posat les cartes sobre la taula.

Tot i que el COC era una reivindicació cívica potser incòmoda però amb poc pes —havia començat amb una carta de l'activista Albert Bertrana a dos diaris el 1985— i amb un suport més aviat feble en l'àmbit polític, el cert és que des de Madrid i també des del comitè organitzador dels jocs de Barcelona es van encendre totes les alarmes. *El País* i altres mitjans van relacionar directament el COC amb els incidents en la inauguració de l'Estadi Olímpic el 8 de setembre del 1989. Miquel Arbós, el primer president del Comitè, es va esverar en esbrinar que li havien punxat el telèfon i va haver de demanar calma als seus companys. Aquell dia a l'estadi hi van assistir els reis d'Espanya, el president del COI i altres personalitats del món polític i esportiu. I també, i sobretot, molts periodistes de televisió, ràdio i premsa internacionals. Altres entitats com ara la Crida i Acció Olímpica —els creadors de la campanya Freedom for Catalonia— també havien previst actuacions reivindicatives. L'escorcoll policial fou exagerat, amb la policia actuant de mala manera, insultant, estripant banderes i confiscant pancartes i l'ambient es va caldejar i irritar. L'arribada dels reis, acompanyada de l'himne espanyol, va motivar una xiulada de grans proporcions. *El País* va carregar tota la seva ràbia editorial contra Jordi Pujol, per haver instigat, segons ells, les bases del seu partit al boicot.

El 1989, amb el COC ja en marxa, la federació catalana més significativa del programa olímpic, la d'atletisme amb Ventura Mariné al capdavant, va fer els primers moviments per adherir-se a la seva federació internacional (IAAF). Des de Madrid, el president de l'espanyola, José María Odriozola, va amenaçar de retirar les ajudes econòmiques als atletes que volguessin competir amb Catalunya. El president de la IAAF, Primo Nebiolo, que també era un dels factòtums de l'esport mundial, va deixar ben clar que les possibilitats catalanes eren nul·les i la petició oficial no es va arribar a fer mai.

Amb Josep Miró i Ardèvol de president, tot un exconseller d'Agricultura, Ramaderia i Pesca de la Generalitat, el COC va començar a deixar empremta en la política d'aquells anys. Fins i tot la venerada diplomàcia de Samaranch va quedar en entredit davant de la rauxa d'un grup de persones que no tenien res a perdre i que es van llançar sense complexos a demanar que els esportistes catalans competissin amb segell propi a Barcelona. Amb Jordi Pujol com a mitjancer, Samaranch va decidir rebre personalment Miró i Ardèvol. Per a alguns allò fou una traïció amb majúscules. "Medios bien conocedores de la personalidad del presidente del COI señalan que éste habría llegado a la conclusión que Cataluña camina hacia la independencia y que, ante esa perspectiva, él no estaría dispuesto a asumir el coste personal que le supondría convertirse en el freno de las reivindicaciones radicales". Això publicava *El País* del 2 d'abril del 1992. Samaranch, col·laborant amb els independentistes! Mai amb tan pocs mitjans s'havia atemorit tant el govern espanyol.

Abans dels jocs el periodista del *Financial Times* Peter Berlin publicaria un article en què s'afirmava que Catalunya ja participaria com a país independent en els Jocs d'Atlanta del 1996. I també abans de la cita olímpica, el vicepresident del COI, el senegalès Keba M'Baye, s'entrevistava amb membres del COC per parlar del futur reconeixement. De fet, per a Jordi Pujol —que després dels incidents de la inauguració a Montjuïc s'havia d'encarregar de resoldre el *problema catalán*— i Samaranch, el principal objectiu era evitar a qualsevol preu els incidents de grups nacionalistes durant els jocs.

Ignasi Doñate, que llavors era el secretari general del COC, havia fet personalment la petició d'entrada al COI el 19 de març del 1991. Com a resposta a la petició catalana, l'organisme olímpic va designar una comissió específica interna presidida per M'Baye, que l'havia d'estudiar. El senegalès va donar certes esperances als membres del COC que després de la cita de Barcelona seria més fàcil obtenir el reconeixement. Mentrestant, per evitar el descontent dels sectors catalanistes es va arribar a un acord segons el qual es farien alguns gestos perquè la imatge de Catalunya quedés reflectida en les dues cerimònies —com ara la interpretació d'*Els segadors* i l'ús del català— i d'aquesta manera

es va esmorteir el cop. Va ser, això sí, una ensarronada de les que fan època i poca gent a hores d'ara ho nega. Pujol va adonar-se durant els jocs que la pretesa catalanització havia fracassat completament i el dia abans de la cerimònia de clausura va trucar a Miró i Ardèvol per si es podia fer “alguna cosa” aquell últim dia. Ja era massa tard. El més agosarat de tots, Xavier Vinyals —director del COC i futur president de la Plataforma Pro Seleccions—, ja havia aconseguit passejar, tot i les grans mesures de seguretat, una senyera infiltrat en la delegació lituana, però en la clausura era impossible cridar l'atenció del món amb una actuació improvisada i pacífica.

El 18 de juliol del 1996 la història del moviment olímpic català en el segle xx va passar a millor vida quan Samaranch va anunciar a Atlanta durant la 105a sessió del COI el canvi de la Carta Olímpica que impedia als països no reconeguts per l'ONU ser acceptats com a membres. Aquell dia el COI va canviar la regla 34.1 d'admissió de comitès que definia país com “un estat, territori o porció de territori que el COI consideri, segons la seva discreció absoluta, com una zona de jurisdicció del país que ell ha reconegut”. A partir de llavors la mateixa regla va passar a dir: “l'expressió país significa un estat independent reconegut per la comunitat internacional”.

Samaranch va comunicar personalment a Doñate, que substituïria Miró i Ardèvol, que la demanda de Catalunya no havia tingut res a veure en el canvi de la carta olímpica. I també li devia contar altres fantasies ben arrelades, com ara que els Reis d'Orient no són els pares o que els nens vénen de París. Sobre aquesta decisió s'han dit i escrit moltes coses, però la més objectiva i crua és que va ser un català qui va enterrar les esperances futures del comitè olímpic del seu propi país. En les seves *Memorias olímpicas*, Samaranch, quan parla dels Jocs de Barcelona, fa referència als comitès olímpics de Bòsnia i de Palestina, però ni una al COC. Ell sabia, tanmateix, perfectament en quin país vivia i una frase, referida a la inauguració, el delata: “Sesenta mil gargantas gritando y aplaudiendo a España. En Barcelona, no se había visto nunca una cosa semejante.”